

AD INVALIDOVNA

Arch. Bruno Mazzone

Návrhem pro pražskou Invalidovnu se Národní památkový ústav chopil příležitosti, jak oživit debatu o obnově historické architektury a zřetelně ukázat, co obnáší konverze historické budovy - stavby typologicky tak silně poznamenané jejím předchozím účelem - pro její novodobé využití.

Výzva začíná již u samotných specifik stavby: mimořádnost Invalidovny nespočívá jen v tom, že je cenným příkladem barokní architektury, ale že rovněž plnila výraznou funkci v oblasti sociální péče. Její původní rozvržení s rytmem klenebných polí a prostorů, uzpůsobených původnímu využití, představují závazný planimetrický rys, který zůstane nedotčen, a to navzdory obtížím, které bude obnášet instalace moderních rozvodů a sítí, podléhajících normativním předpisům nezbytným pro nové využití.

U Invalidovny byla zvolena kombinace konzervativního přístupu a pragmatismu: má vzniknout něco zcela nového se zcela novými funkcemi na velmi specificky pojatém půdorysu, čemuž mají napomoci moderní technologie velmi podrobně popsané v projektové dokumentaci. Návrh tak spočívá v kompromisu přizpůsobení mnohočetných aktivit budoucích uživatelů rigidnímu půdorysnému rozvržení a stereometrické rozdrobenosti prostor (kdo může tušit, jaká opatření si vyžádají budoucí pandemie?).

Návrh Národního památkového ústavu je vystavován soudu jak puristů, tak modernistů, kteří by snad dali přednost obalu před obsahem, nechali netknuté pohledové partie a raději rozvázali vnitřní rozvržení prostor ve shodě s novými potřebami a obětovali původní majestátní členění.

Výzva Invalidovny byla uvedena v pohyb a dosáhne trvalého vítězství, pokud se i přes určená omezení projektovému návrhu podaří uspět v tom, že skloubí dějiny této architektonické památky, zdůrazní její přidanou hodnotou vycházející z jejího moderního využití, bude s to ji „otevřít“ spíše než „oddělit a zavřít“, promění nádvoří Invalidovny nejen na místo, na něž „můžeme“ přijít, ale především na místo, na něž „chceme“ přijít nebo jím projít.

Petr Hájek vnáší do hry nově přidanou hmotu s jasným úmyslem zvýšit atraktivnost budovy. Jako zásadní prvek s nadšením vítám myšlenku začlenit sály pro Pražský filharmonický sbor. To může být skutečným hnacím motorem projektu: přináší silnou sensorickou dimenzi, zvuk, hudbu, rychlost přechodů, fantaskní osvětlení vystupující

ze tmy... Vše, co bylo za traumatických okolností upřeno válečným invalidům z minulých konfliktů, může být navráceno jako materiál architektury: toto je mimořádná myšlenka vdechnutá do nových přístaveb. Současná architektura může a musí ukázat městu novou funkci monumentální stavby, nejen stydlivě zakrýt nějaký ten chybějící trakt. V historických centrech evropských měst nalezneme bezpočet takovýchto precedentů, včetně vystupujících „protéz“, které jsou navzdory veškeré snaze o zdrženlivost vizuálně velmi výrazné. Příkladem může být muzeum Reina Sofía v Madridu. Každý dnes může vidět, jak bylo průčelí této historické budovy upraveno technologicky pojatými věžemi Iana Ritchieho a jak je díky tomu budova konečně plně využita – vždyť právě zde můžeme obdivovat Picassovu *Guernicu!* Takovou volnost přístupu bychom měli všichni ve svém vlastním zájmu bránit. I laik si možná uvědomí, že přehnaný purismus je v podobných případech ekonomicky, a řekl bych též kulturně neudržitelný (mimochodem návštěvnost Reiny Sofie po její modernizaci výrazně stoupla).

Nedávno jsem při jedné své přednášce o dějinách architektury studenty seznamoval s vývojem pařížského palácového komplexu Louvre a jeho četnými přestavbami od pevnosti na Seině vybudované Filipem II. až po moderní „vpád“ v podobě skleněné pyramidy, kterou navrhl Ieoh Ming Pei jako vstupní prostor do muzea. S velkým překvapením jsem zjistil, že moje mladé publikum přítomné na přednášce netušilo, že Louvre je „palác“. Současná mladá generace, mileniálové, si při návštěvě tohoto obrovského muzea zapamatují především ikonickou pyramidu a myslí si, že ona je tím Louvrem, a ne přednapoleonské či ponapoleonské sály paláce, který dnes slouží uměleckým expozicím. Na druhou stranu, když dnes zadáme do internetového vyhledavače slovo Louvre, neuvidíme mezi zobrazenými fotografiemi jedinou, na které by se nevyjímal nablýskaná pyramida, atrakce a orientační bod pro návštěvníky, kteří se chystají na náročnou prohlídku, ale nejdříve si chtějí právě na tomto místě zajistit plný komfort a až poté jdou obdivovat a studovat kulisy rozlehlého Court Carrée a jejich historii.

Všichni víme, že dnešek je jakýsi *cover* všeho toho, co vnímáme, od dobře fungující veřejné dopravy a pokrytí signálem Wi-Fi až po prostory pro občerstvení – jsou to nástroje, jejichž prostřednictvím přistupujeme i k paměti a poznání naší historie, která ale v každém případě musí zůstat „tam vzadu“, vždy rozpoznatelná a pochopitelná.

Bruno Mazzone

Bruno Mazzone vystudoval architekturu na univerzitě La Sapienza v Římě. Jeho profesní kariéra je spojená především s Ministerstvem kultury Italské republiky a Institutem restaurování v Římě (ICR). Významná je jeho účast na studii „Ochrana památek před seismickým rizikem“, na které spolupracoval s tehdejším ředitelem institutu Giovannim Urbanim. Zabývá se ochranou a funkční obnovou budov a prostor vysokého umělecko-historického významu. Mezi jeho projekty obnovy se řadí např. krypta dómu v Anagni, Bramantův *Tempietto* v Římě, šikmá věže v Pise, *Sala delle maschere* v *Domus Aurea*, funkční obnova vybraných částí komplexu S. Michele v Římě, zejména jeho bývalé ženské věznice od Ferdinanda Fugy. Byl členem výběrových komisí *Invitalia* pro veřejné soutěže na projekty realizované v centru Benátek a v archeologickém areálu v Pompejích. V nedávné minulosti byl členem pracovní skupiny pro restaurování a reinstalaci sochařského souboru Dvanáct apoštolů v dómu v Orvietu. Vyučoval projektování a průmyslový design na *Istituto europeo di design* v Římě a od roku 1997 vyučuje architekturu a topografii na institutu restaurování ICR v Římě a v Mateře. Jeho práce jsou vydávány v nakladatelstvích Nardini, Gangemi, Enciclopedia Italiana, UTET.